

Изкуственост, органика и трансцендентност: еко/био митът във фейсбук

Силвия Петрова

Резюме: Във фокуса на текста са конкретни прояви на новия мит за еко/био идентичност в контекста на социалната мрежа фейсбук, изследвани като техника за откъсване от човешкото, асоциирано с недостатъците на тялото – болести, страдания, смърт. „Здравословният“ начин на живот (видян под формата на вегетарианство, веганство, суровоядство) се представя като опит за измъкване от човешкото тяло чрез конструиране на по-съвършена негова версия. Еко/био митът се обявява срещу стандартизацията, изкуствеността и властта на технологиите, но парадоксално използва същите стратегии и достига до потребителите предимно по технологичните канали на медиите и социалните мрежи. „Здравословният“ живот се смесва с ню ейдж в единен лайфстайл, основан на нова представа за лукса, размиваща границите между аскеза и наслада, между естествено и изкуствено, между човешко и нечовешко.

Ключови думи: популярна култура, масова култура, социални мрежи, идентичност, лайфстайл

Силвия Петрова е главен асистент в катедра Културология в Югозападния университет „Неофит Рилски“. Научните ѝ интереси са в сферата на масовата култура, медиите, джендър изследванията.

Цели на текста:

- Да проследя някои от модусите, през които функционира представата на екологичен (био) живот в социалната мрежа фейсбук, разгледани като модели на идентичност.
- Да опиша стратегиите, чрез които еко/био лайфстайлът обещава откъсване от човешкостта.
- Да характеризирам част от новите форми на диетика, които циркулират в социалната мрежа фейсбук.

Предмет на анализ, върху който се фокусирам, са някои от популярните (публично достъпни) български страници и групи на еко, био, вегетарианска и веган тематика във фейсбук.

1. Храни-отрови, или стратегии как сам да си направиш (здро)вo тяло

В разглежданите текстови и визуални съдържания във фейсбук ясно може да се разграничи една група от послания, които са насочени към предпазване от храните отрови на съвременната технологична цивилизация. Сред храните, обявени за болестотворни и смъртоносни, най-често споменавани са месото, рибата, яйцата, млечните продукти; понякога се обсъжда също начинът на приготвяне на храната (за предпочитане са суровите пред готвените продукти). Отличителна черта, обединяваща храните отрови, са „изкуствените“ съставки, които ги правят вредни за човешкото здраве – антибиотици, консерванти, пестициди, както и начинът на отглеждане на животните – в изкуствена среда. „Изкуственият“ произход на храната е причина за натрупване на опасни вещества, разрушаващи тялото – холестерол, трансмазнини, арсен. Обратно, хранителният режим, основан на продукти с „органичен“/био произход (плодове и зеленчуци) и на т.нар. „супер храни“ с екзотични наименования (чия, киноа, годжи бери, спирулина и пр.) се смята за най-сигурния начин за предпазване и лечение на всички болести, за постигане на здраве и дълголетие. Основен похват в реториката на тази група послания е акцентът върху заплахата от храните отрови и възможните (а дори и сигурни) катастрофални последствия от не-спазването на предписания режим на хранене.

Деградацията на човешкото (във вид на болести, страдания, смърт) се разглежда като резултат от развитието на технологиите. Хранителната индустрия използва

отровни изкуствени съставки, за да повиши производството, като така създава излишъци от продукти, заменя грижата за здравето с ненаситност и безотговорност. По този път се налага идеята за неотложната нужда от трансформация на човешката природа – с цел неутрализиране на пагубните ефекти от цивилизацията. В тази идея може да се разграничат различни пластове от значения, някои от които ще се опитам да опиша накратко.

Разпадащото се човешко има нужда от протези, за да продължи съществуването си.¹ Като една от тези протези социалната мрежа фейсбук предлага закрепване към екологичния и био начин на живот. Храненето с „правилните“ продукти се провъзгласява за магически ритуал, универсално лекарство срещу болести от всякакъв характер. И обратно, непридържането към подобна диета е причината за всички човешки нещастия. Био/еко храненето се представя като форма на съпротива срещу технизацията и индустриализацията на живота, символизиращи от бързото хранене (хамбургери, полуфабрикати и пр.). Връщането към органичните храни се мисли като крачка към „доброто старо време“, свързано с култа към питателната храна. Основно средство за въздействие е носталгията по някакви далечни, изгубени, безценни традиции. Събужда се сантиментът по домашната храна и ролята на жената в кухнята; остойността се понятията „домашно“ и „селско“. „Натуралната“ храна обаче вече не е простата, обикновена храна, чиято единствена цел е да засити и зареди тялото със сили.²

---

¹ Боян Манчев развива тезата на Петер Слотердаjk, според която човекът е създаване, компенсиращо незавършеността си чрез създаване на свързващи го със средата протези. Тъй като човекът е изначално недостатъчно като природа същество, протезата на неорганичното се превръща в негова „природа“. С други думи, трансформацията на природата е същностна черта на човешкостта (по-подробно вж. в Боян Манчев. Тялото – Метаморфоза. София: Алтера, 2007, 25–29).

² Тази теза ще бъде разгърната малко по-надолу в текста.

Вегани

Ако имате въпроси относно веганството, пишете ми на veganpower@abv.bg и ще опитам да ви помогна.

Ask for Vegani's website

PHOTOS

над 99 диабетници показва, че нивата на захарта в кръвта са високи, а нивата на холестерола са ниски. Това е резултат от контрол и следва да се наблюдава.

Как така не е в диетата? Това е много малко количество.

Възможно е ефекта от хранителни добавки с витамини?

че от къде се на протейни?

Опасна зависимост и се вика да работи.

Така ли, а какво се крие под това?

Супер супер, на една крак Вегани, а не всички са вегани.

МЕЖДУРЕМЕННО В ПАРИЖЕНА ВСЕЛЕНА.

ТИ ВЕК

21-ви век

ТЪРГ ЗА ПРОДАЖБА НА РОБИ

Източник: <http://sanfrancisco.cbslocal.com/.../bacon-may-be-sold-with-.../>

Възможно е в Калифорния преработеното месо да започне да се продава с етикет, предупреждаващ че продуктът предизвиква рак. Оказва се, че там имало изискване, потребителят да бъде предупреден за наличието на вещества, които образуват рак. А както знаете, на скоро Международната агенция за изследване на рака класифицира преработеното месо като доказан канцероген. Дано сложат такъв етикет, че да спрат да ни мислят нас веганите за луди като разправяме подобни неща 😊

Chat (Off)

Кой е най-добрият начин да определим колко риба яде един човек?

Като погледнем колко арсен има в кръвта му разбира се.

=

От друга страна, придържането към „органичен“ хранителен режим (който обикновено се представя като вегетариански и вегански) се мисли като инструмент за целенасочено въздействие над собственото тяло. В предшестващата фаза на (хипер)консумацията³ централен е образът на неорганичното тяло: при нея тялото е откъснато от природата посредством технологията, пластичната хирургия, козметиката, медикаментите и пр. средства за контрол. Еко стратегиите за конструиране на тялото са нова фаза в усилията за синтетично въздействие, но с по-модни, „органик“ средства – „чисти“ по произход храни, био хранителни добавки, екзотични рецепти, пътешествия, йога и т.н. Модата диктува смяна на култа към неорганичното с органик трендове. Борбата с болестите и старостта се приема като демиургичен жест, self-management, пълна власт над собственото тяло. Човешкото тяло се мисли като продукт на бриколаж, на принципа „направи си сам“, а не като биологично пред-зададено. С помощта на естествените храни можем да си направим *друго, (неочовешко)* тяло – неподвластно на човешките слабости като болести, остаряване, страдания. Още един детайл е, че здравето неизменно се разбира и като красота. На мястото на синтетичните съставки в козметиката идва модата на натуралните продукти: завръщат се „бабините“ средства за красота, но в скъпи и луксозни опаковки, парабените и консервантите се повтарят като заплашителна мантра, на дневен ред е модата на минералната козметика, рекламират се курсове за самостоятелно изработване на кремове и парфюми с натурални съставки и вериги от магазини за органични разкрасяващи средства. Издига се в култ естествената красота, която би следвало да е резултат от природосъобразен начин на живот. Самият природосъобразен начин на живот обаче се продава, при това на съвсем не ниска цена.

2. Диетата като спасение за душата

Следващ пласт от значения се открива около моралните и духовните аспекти, свързани с храната. Отказът от консумацията на определени храни може да е продиктуван от морални съображения. Спазването на органик диета има въздействие не само върху тялото, а и върху душата. Моделът за идентификация, предлаган от

---

³ Жил Липовецки твърди, че понятието за консумативно общество търпи промени, а последната фаза обозначава като „хиперконсумация“. Консуматорът от този тип е разцентриран, гъвкав, фокусиран върху естетичното (вж. повече в Жил Липовецки. *Парадоксалното щастие*, прев. Лидия Димитрова, София: Рива, 2008, 32–37). Тезата на Липовецки би могла да се развие в посока на разслояване на самата фаза на хиперконсумация, в която се редуват противоположни модни тенденции за оформяне на тялото.

социалната мрежа фейсбук, стъпва на класическото разбиране за диета, но го деформира според идеологията на консуматорското общество.

Още в Древна Гърция диетата отразява връзката между здравето и природата, но в контекста на етиката. Мишел Фуко в прави преглед на понятието диетика в гръцката античност. Според Хипократ човечеството се отделя от животинското си състояние посредством промяна в режима на хранене. За да се разграничат от животните и да намерят по-щадяща за слабите храна, хората са се опитали да открият по-приспособен за природата им режим: именно той характеризира сегашния начин на живот и прави болестите по-малко смъртоносни. Тук медицината се вижда като диета, свойствена за болните, като се изхожда от специфичния, подходящ за тях режим. Диетиката поражда медицината като едно от своите особени приложения. При Платон диетата е свързана с поправяне на начина на живот, който е довел до болест. Тя е разклонение на медицината, но е предназначена за периодите на отслабнало здраве. Като цяло Платон е недоверчив към диетите или поне към крайностите, в които ги подозира по политически и морални причини. В „Държавата“ на Платон се отбелязва, че физическият режим трябва да се подчинява на принципа на една обща естетика на съществуването, при която телесното равновесие е едно от условията за правилната йерархия на душата. С други думи, има възможност за опасност в самата практика на диетата: прекаленото развитие на тялото може да доведе до притъпяване на душата.⁴

Питагорейците, от своя страна, акцентират върху връзката между грижата за тялото и грижата за душата. Хранителните забрани, които са си налагали те, имали култово и религиозно значение – представляват морални предписания и полза за здравето. Доброто здраве е равно на добро поддържане на душата.⁵ Също така, при тях е важно количественото ограничение – акцентът е срещу прекаляването.⁶

Така при гръцката и гръко-римската античност акцентът е поставен върху отношението към себе си, което означава да не се оставяш да бъдеш повлечен от желанията и удоволствията, да се владееш, да ги надмогваш, да достигнеш до начин на съществуване, който може да бъде определен като пълно наслаждаване на самия себе

---

⁴ Мишел Фуко, *История на сексуалността*, т.2. *Употребата на удоволствията*, прев. Антоанета Колева. Плевен: ЕА, 1994, 121–127.

⁵ Пак там, с. 126.

⁶ Днес фокусът е върху количеството, а не върху качеството на храната – признак за принадлежност към консуматорското общество, което акцентира върху престижа, който носи храната.

си, или съвършено върховенство на себе си над себе си.⁷ Диетата не е просто начин да се предпазиш или излекуваш от болестите, а култивиране на цялостни умения за живот – стратегия, която конструира индивида като субект.

Митът за еко/био храненето във фейсбук е построен по формулата на Ролан Барт за новите митове⁸: стъпва на основата на класическата диета, но по специфичен начин я деформира по посока на идеологията на консумацията, която се представя като техника за надмогване на недостатъците на човешкостта. В изследваните фейсбук проявления въпросът за произхода на храната много често се превръща в морален въпрос. В магазина консуматорите вземат не прости всекидневни решения какво да сложат на трапезата си, а правят етичен избор, свързан със съпротивата си срещу убиването на животни. Купуването на еко/био/веган храни е знак за отказ от участието (макар и косвено) в убийството и експлоатацията на живи същества. Грижата за животните се мисли като белег за разграничаване от безчувствения индивид, осакатен от технологиите и от медиите, неспособен на съчувствие и „истински“, „човешки“ емоции. Именно съвременният свят с неговия култ към технологиите и към спектакъла е родил жестоките безотговорни човешки същества, от които привържениците на органичната храна искат да се разграничат. Така „човечността“, проявена към животните, е всъщност „над-човешкост“, отказ от принадлежност към човешкостта в настоящото ѝ деградирало състояние.

Още един компонент от еко/био мита е ню ейдж реториката. Спазването на определен хранителен режим често се разпознава като път към постигане на нова духовност. В някои от разглежданите фейсбук групи и страници съветите за здравословно хранене са съпроводени от всекидневни мъдрости – цитати от духовни учители, препоръки за практики като аюрведа, йога, холотропно дишане, често се споменават и честитят християнски празници и т.н. Предполага се автоматична връзка между приеманата храна и принадлежността към определен тип учения, основани на ню ейдж реториката. Така здравословният живот обхваща не само тялото, а и душата. Диетата се психологизира – храната не просто засища глада, основното ѝ предназначение е да осигури хармонично развитие на личността и духовно спасение.

---

⁷ Мишел Фуко, *История на сексуалността...*, 38.

⁸ Ролан Барт, *Нулева степен на почерка. Митологии*, прев. Весела Антонова и др. София: Колибри, 2004, 283–341.

Вегани

Invite friends to like this Page

ABOUT

Общност за веганите в България.

Ако имате въпроси относно веганството, пишете ми на veganpower@abv.bg и ще опитам да ви помогна.

Ask for Вегани's website

PHOTOS

В САЩ през 2014 год. 834453 животни са били подложени на научни измъчвания, така де, изследвания. (Източник: <http://speakingofresearch.com/facts/statistics/>)

Това е жестоко и нечовешко, но освен това е и неефективно. Например това изследване показва, че от 93 сериозни нежелани лекарствени реакции породени от 43 лекарства, само 19% от тях били открити при тестване върху животни: <http://www.sciencedirect.com/.../article/pii/S027323001200181X>

Chat (Off)

2:10 PM 12/3/2015

 Здраветворяща работилница Витус

1 December at 20:16 · 🌐

Акцента в страницата ще е Храната - Енергията с която захранваме душите и телата си.

„Концепцията за живот в хармония с природата се е развила от личната загриженост до световна социална цел и обхваща все повече области от нашият живот. Здравето е външното изражение на дълбоката Хармония между физическо, духовно и социално благосъстояние. То е нормалното, естествено състояние на човека, който живее в природосъобразна среда. Откъсвайки се от нея, боледува, защото нарушава природните закони. „Благодаря на всички които ще харесат страницата! Вярвам ,че ще си бъдем полезни

Like Comment Share

2 people like this.

3 shares

Chat (Off)

Посочваният за „правилен“ и „здравословен“ тип хранене се разбира като условие за постигане не само на духовно извисяване и спасение, но и на особен тип авто-обожествяване. Според съвкупността от идеи, практики и учения, наречена ню ейдж, бог е във всеки човек, а това означава, че всеки човек може да стане бог, ако предприеме необходимите за целта действия. Безсмъртието се постига чрез фиксация върху тялото и се получава веднага, а не в някаква мъглява откъдност. Християнството обещава спасение както на душите, така и на телата; днес тази идея е развита до крайност – ню ейдж гарантира спасение в плът, но не след деня на Страшния съд, а веднага, тук и сега. Красотата, здравето и божествеността са лично постижение – включват определени практики за постигане на над-човешкост. Днес спасението се постига не чрез връщане към бога, чрез пре-връщане в бог. Духовните елементи естествено се прибавят към здравословните и моралните. Консумацията на „натурални“, „чисти“ храни се мисли като получаване на знание, което ще доведе до духовно просветление, ще ликвидира невежеството, ще пробуди божественото в човека. Тази консумация е равнозначна на създаване на нова реалност, която ще откъсне индивида от човешките измерения. Ню ейдж е съвкупност от духовни учения и практики, бриколаж от вярвания и поведения, сбор от техники за лично преобразуване. Макар индивидът сам да е отговорен за действията по модифициране на природата си, ню ейдж предполага и присъствие в мрежата на останалите посветени. В ню ейдж душата, тялото и светът са едно цяло – и са в собствените ни ръце. Ню ейдж може да се мисли като техника за навлизане в едно пост-човешко състояние, при което няма посредници с бога, грях, опрощение и спасение, липсва дори самият бог, защото човекът буквално го е погълнал в себе си. Тялото става екран за божествената същност на човека; прилагането на механизмите за преодоляване на остаряването и болестите е знак за сдобиване с божественост. За достигане до това пост-човешко, трансцендентно състояние не се изискват специални знания и умения. Въпреки привидната езотеричност на учението, всеки може да се присъедини – чрез спазването на набор от правила и практики (сам по себе си този набор е гъвкав, флуиден и еластичен – няма строги правила, а само препоръки, между които може да се избира. Една от тези препоръки е и хранителната диета – възможен, но не единствен път към трансцендирането). Този пост-човек, възприемащ себе си като бог, е готов да предприеме активни действия върху собствения си Аз, сам да се създаде отново, както (според една от версиите) Бог го е създал от кал, за да намери по-съвършена своя

версия – по-здрава, по-красива, по-морална и просвет(л)ена. За целта той използва техники от различен тип – материали, духовни, медийни, които обаче при всички случаи са обединени от принадлежността си към идеологията на консумацията. Фойербах казва, че човек е това, с което се храни. Ню ейдж настоява, че чрез храната човек може да стане бог.

3. Визуална диета

Още един пласт от значения около еко/био диетата в социалната мрежа е свързан именно с обстоятелството, че потребителите на този тип лайфстайл се срещат във фейсбук. Става дума за общуване между виртуални аскети, които имат свой собствен кодекс от правила за хранително поведение.

Аскезата обикновено се свързва с ограничение на тялото от съблазни – едно от тези изкушения е вкусната храна. В по-дълбок смисъл това е битка с времето, път към спасението. Чак през XX в. под диета започва се разбира хранене с цел отслабване.⁹ Днес аскезата е нещо различно – няма принуда, ограниченията се спазват на драго сърце, превърнали са се в мода. Отслабването е възможно, но в никакъв случай не единствена цел на диетите. Постмодерната аскеза е свързана с консумацията на луксозни, красиви, необичайни храни, чрез които човек може да си „измайстори“ вечен живот не в отвъдното, а веднага. Евхаристийната символика, вкусването на хляба и виното, се заменя от съзерцаването на гурме ястия в социалните мрежи. Размиват се границите между аскеза и удоволствие – можеш да си аскет, наслаждавайки се. Основното предписание е свързано не с количеството на храната, а с качеството ѝ.

Културната легитимация на повечето от предлаганите във фейсбук „здравословни“ ястия е базирана на два критерия: автентичност и екзотика. Автентичното са познати продукти, отпращащи към познати ястия, към персоналната връзка с консуматора, към традицията. Екзотичното насочва към географското различие, към рушенето на нормите, към необичайните елементи в ястието.¹⁰ Чрез комбинацията на тези два критерия храната става знак за определен тип статус. Няколко примера за рецепти на ястия, предлагани в разглежданите групи и страници

---

⁹ Райчо Пожарлиев, *Философия на храненето*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 248–251.

¹⁰ По-подробно за отношението между автентичност и екзотика в културното поле на гурме храненето вж. в Josee Johnston, Shyon Baumann, *Foodies: Democracy and Distinction in the Gourmet Food-scape*. New York: Routledge, 2010.

във фейсбук: крем-супа от розови картофи, хумус от печени чушки, веган гулаш, пълнени чушки с киноа, домашна торта с рошков и агар-агар, веган луканка, руска салата със соеви наденички, яйца по пангюрски с кисело мляко от кашу, миш-маш с тофу.

Както отбелязва Ангел Ангелов, екзотичното представя форми на живот извън границите на собствената култура, извън времето, незасегнати от историята. Като екзотика може да функционират образи от далечни култури, но и образи от народностното, сведени до селското, които се възприемат като отколешни форми на живот, като изконна култура. Образите на екзотиката може да са израз на желанието за успокояване на усещането за технизация, скорост и неустойчивост.¹¹

Екзотиката е знак за откъснатост, над-историчност – следователно и за отдалеченост от консуматорството, превърнало се в същност на човешкото. В съвременната епоха човешкото е станало равнозначно на консумация. В този смисъл отказът от консумация на обичайните, масово потребявани храни става признак за над-човешкост, начин за разграничаване от човечеството в настоящото му деградирало състояние. Екзотичният лайфстайл носи определен тип легитимация в публичното пространство – тези, които не мога да си го позволят, попадат в по-ниска прослойка (но все пак и те могат да консумират екзотични медийни образи, при това в повечето случаи напълно безплатно). Така екзотичното става стил на живот, който едновременно отразява и се противопоставя на консумацията, технизацията и стандартизацията. Присъствието на „автентичните“ съставки в ястието от своя страна дава усещане за сигурност и устойчивост. Комбинацията от екзотика и автентичност превръща храната в израз на определен тип идентичност.

---

¹¹ Ангел Ангелов, *Функции на екзотичното през 19 в. Визуални образи*.
<http://liternet.bg/publish1/avangelov/ekzotichnoto.htm>

Лечебен център Vita Rama

https://www.facebook.com/vitarama.bg/photos/a.253644498111223.1073741829.245113748964298/654516978023971/?type=3& Search

Лечебен център Vita Rama
Yesterday at 19:00 · 🌐 · 📍

Меню за утре 3 декември

Закуска:

- Мушмули

Обяд:

- Салата ситно настъргани гулия, алабаш, моркови и цвекло, поръсена с магданоз и овкусена със сол и лимон.
- Крем супа от спанак, тиквичка и магданоз, гарнирана с киноа и ситно нарязана задушена червена чушка.
- Чипс от тиквички овкусени с копър, асафетида поднесени с дип с вкус на сирене - карфиол, наkisнато кашу, хранителна мая, малко сол.

Вечеря:

- Салата от маруля, рукола, белена краставица, чери домати и дип от шпепа изкиснати тиквени семена, лимон и хранителна мая.
- Задушени зеленчуци на пара – карфиол, броколи, тиквичка, цорвена чушка, овкусени с малко сол и

МЕНЮ
ЗА 19-ТИ ДЕН
НА КОЛЕДНИТЕ
ПОСТИ
vitarama

BG 5:27 PM 12/3/2015

Simona Kortova 🌐 celebrating life.
1 December at 11:42

Веган Коледа - мисията възможна!
<https://www.facebook.com/events/857202181067361/>

11 DEC **Кулинарна работилница за здравос...**
Fri 19:30 · Био супермаркет Spirala · Sofia
46 guests

👍 Like   ➦ Share

Екзотичните елементи в рецептите правят от фейсбук „място“ за елитарна еко консумация, способ за различаване от масата чрез присъствие в групите и страниците за здравословно хранене. Тези групи и страници функционират като място за общностно хранене. Георг Зимел отбелязва, че хора, които не споделят никакъв специален интерес, могат да се сближат на общата трапеза. Поради това, твърди той, през античността култовете се насочват към жертвоприношението – братско взаимоотношение чрез общ достъп до божествената трапеза. Съвместното хранене и пиене отприщва неимоверна социализираща сила. Храната е символ, чрез който се подсилва взаимната принадлежност. Същевременно социализацията на трапезата я издига до естетическа стилизация. От храненето се очаква не просто насищане, а естетическо удовлетворяване.¹²

Размяната на фотографии на рецепти във фейсбук притежава частица от тази социализираща сила на трапезата – общуване между случайни, непознати хора. Това общуване е едновременно езотерично (защото се споделят тайните на здравето, дълголетие, красотата, безсмъртието), но и масово (понеже всеки може да се присъедини). Фейсбук е полу-публично място за жертвоприношения на екзотични храни. Ястията на фотографиите обаче не са предназначени за изяждане – това би било канибализъм: те представляват идентичността на участниците в тези групи. Събуждат апетита, събуждат желанието, но не за храна, а за трансцендентност, за оразличаване от човешкото. Тези фотографии са самата над-човешкост: храна, която не е предназначена за ядене (не е насочена към вкуса), а за гледане (насочена към зрението) – осъществява се разместване на функцията на човешките сетива, подлагаме се на визуална диета, храним се с очи.

През рецептите със снимки се осъществява комуникация, която само на пръв поглед е подобна на общуването на трапезата. Това е (нечовешко) общуване, което изключва самото хранене. Комуникацията във виртуалното пространство, използва традиционни модели, които обаче са модифицирани от влиянието на технологиите. Фотографиите на храна могат да се консумират и без усещане за глад (във всеки случай те не го утоляват, а са в състояние само да го раздразнят). Визуалното хранене не е подчинено на циклите на глад и ситост, поради което се откъсва от човешкостта. Консумацията на визуална хранителна екзотика няма за цел засищане, а конструиране

---

¹² Георг Зимел, *Фрагментарният характер на живота*, прев. Теодора Карамелска. София: Критика и хуманзъм, 2014, 207.

на определен тип лайфстайл, който се противопоставя на човешкото в консумативното му измерение, но все пак използва техниките на консумация, за да се легитимира. Храненето се естетизира до краен предел – храната се превръща в спектакъл, предмет за фотосесии, обект за пасивно съзерцание. Фотографиите на ястия може да подтикнат към реални действия по приготвянето им, но не е задължително. Така се появяват и домакини от нов тип, въоръжени с технологични протези – фотоапарати, смартфони, предмети за декорация и сценография. За тези домакини публикуването на снимка на кулинарния шедьовър в социалните мрежи е неизменен компонент от готвенето – то дори може да е единственият мотив за готвене.

По този начин се осъществява едно имагинерно хранене, лишено от ролята на небцето и стомаха. Йерархията е преобърната: в сниманите и публикувани във фейсбук ястия решаваща е не ролята на вкуса, а на зрението. Крайната оценка не е на ноздрите или небцето, а на очите. Невъзможността за опитване на храната я прави само естетически и етически акт – акт за проява на не-човешкост.

Използвана литература:

Барт, Ролан. *Нулева степен на почерка. Митологии*, прев. Весела Антонова и др. София: Колибри, 2004.

Ангелов, Ангел. *Функции на екзотичното през 19 в. Визуални образи.*
<http://liternet.bg/publish11/avangelov/ekzotichnoto.htm>

Зимел, Георг. *Фрагментарният характер на живота*, прев. Теодора Карамелска. София: Критика и хуманзъм, 2014.

Липовецки, Жил. *Парадоксалното щастие*, прев. Лидия Димитрова. София: Рива, 2008.

Манчев, Боян. *Тялото – Метаморфоза*. София: Алтера, 2007.

Пожарлиев, Райчо. *Философия на храненето. Културно-исторически контекст*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2013.

Фуко, Мишел. *История на сексуалността. т. 2 Употребата на удоволствията*, прев. Антоанета Колева. Плевен: ЕА, 1994.

Johnston, Josee, Shyon Baumann, *Foodies: Democracy and Distinction in the Gourmet Food-scape*. New York: Routledge, 2010.

Източник на снимките: Фейсбук.